

ታሪኽና መነጻርና

ታሪኽና መነጻርና

አብ ክንዲ ንሓምይ ዓቕምታትናን ስንፍናናን ንመምይ

መበል 14 ክፋል
ብወደባት፡ ግርማይ ኪዳነ (ወዲ ፊሊፖ)
ሚላኖ-ኪጣልያ
26/05/2013

ኢድ ሸናሒት ጸናሒት ትንፋሰካ እትሕልፋ ኣናሳሒት

ዝበልዎ ኣቦታትና ኣብ ምቅርራብ ምእዋጅ መርድእ ጭውየት ኤርትራውነትና ዓላማኡ ከም እተዓወተ ዝተኣማመነ ንጉሥ ኢትዮጵያ ኣብቲ እዋን እቲ ማእለያታት ዘይበሉ ሹመት ሹመት ዝብል ኣዋጃት ክእውጅ ጀሚሩ። ናጽነታዊ ቃልሲ ዘበገሰ ምንቅስቃስ ሓርነት ኤርትራ ሓራካ ማሕበር ሸውዓተ ሽኣ፡ ብሰላሕታ ዘተኣታተዎ ምንቅቓሕ ሰብ ጥራሕ ዘይኮነስ ኣግራብ ከይተረፉ ድምጺ ናጽነጽ ንክሰምዓ ኣእዛን ኣውጺኤን ዘብል ስምዒታት ኣሕዲሩና።

ኮይኑ ግን፡

እቲ ዝተነሃሃረ ኩነታት ኣብ ውሽጢ ኢትዮጵያ እውን ጸልዎታቱ ኣሕዲሩ ክነትዕ ጀሚሩ ኣብ ምኹሕኳሕ ዕልዋ ንጉሥ ኢትዮጵያ ይደፋፋእ ስለዝነበረ ኣብ ቃልሲ ኤርትራ ዝተኣታተው ሃገራዊ ስምዒት ዘይኮነ እንታይ ድኣ? ሀርፋን ስልጣን ዝግብሉሎም ብዓል ኣቦ ወንበር ባይቶ ኤርትራ ነበር ኢድሪስ መሓመድ ኣዳም ከይተቐደምና ሓይልና ነደልድ ኣብ ዝኣመተ ስባኔ ንእቲ ኣብ ብኣስተዋጽኦ ፍልጠትን ርቀትን ዝንቀሳቅስ ዝነበረ ምንቅስቃስ ሓርነት ኤርትራ ሓራካ ማሕበር ሸውዓተ ተነጺሎም ብስም ገድሊ ኤርትራ ምስ ብውራይ ብወልቀ ጸገማቱ ተሃላሊኹ ሸፊቱ ዝነበረ ሓሚድ ኢድርስ ዓዋተ ተረዳዲኦም ኣብ ኣብ ሱዳን ወታሃደራ ሽይኖም ዘገልግሉ ዝነበሩ ዓሳክር ኣኻኺቦም ንህዝቢ ኤርትራ ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ዝብል ጭርሖታት ንዘኣስከርዎም ዝነበሩ ሽኣ... ብስም ወፍሪ ሃይማኖት... ኣላህ የንሱር ኣልኢስላም ብዝብል ጨራሒ ጸውዒታት ብምግባር ነቲ ዘስገቦ ኣስካሕካሒ ኩነታት ክሳብ ሕጂ ንክይግለጽ ተግፊኑ መሔከል ዝፈረዩ ሸፋቱ ሽይኑ ዘሎ ዘብጽሓና እዩ።

እቲ ኩነታት

ከምኡ ኢሉ እናኸደ እቲ ብርቀትን ጥንቁቕ መሰረትን ዝተበገሰ ቃልሲ ናጽነት ማዕቢሉ ኣብ ኩሉ ዝሃውቲ ኤርትራውያን ተኣታትዮ ስለዝነበረ ነቲ ዳሓራይ ሓንኳሊ ዝኾነ ናይ ስባኔት ስልጣን ወፍሪ... ብኣስላም ይበሉ.. ብክርስትያን ይበሉ... ሃገር ናይ ኩሉ እምንቶታት ነቲ ዳሕራይ ዘስገቦ ኩነታት ጠጠው ስለዘየበሉ ለመም እናበለ ክግብልን ውልቀ ሓይሉ ከደልድልን ከኣለ።

ምንቅስቃስ ሓርነት ኤርትራ፡

ዕላማኡ ንጹር ንናጽነት ንሓርነትን ኤርትራውያን ስለዝነበረ ጎስጓፋቱን ወፍሪታቱን ብምቕጻል ምስ እቲ ዝመደቦ ህዝባዊ ምልዕዓል ኣብቲ እዋን እቲ ዝነበሩ ፖሊስ ሰራዊት ኤርትራ እውን ምስታፍ ኣድላይነቱን ረብሓታቱን ብምንጻር ኣብ ምውዳብን ምስራዕን ሃገራውያን ፖሊስ ሰራዊት ኤርትራ ክዋፈር ጀመረ። ማዕፊ ማዕፊኡ ሽኣ ኣብ እተፈላለዩ ጸፍሕታት ስራሕ መንግስቲ ዝነበሩ ብሕልፊ እቶም ኣብ ብሃይለስላሴ ዝተዋህቦም መብጽዓታት ዝበኾሩ ኮርዮም ዝሓከሉ ምርኻብን ምልሃብን ተጀሚሩ... ብዙሕ ነስሓታት ክነትዕ ጀሚሩ።

ምንቅስቃስ ሓርነት ኤርትራ

እቲ ሃገራዊ ፖለቲካዊ ምልዕዳላት ኣብ ዕግበት ምስ ተቐልቀለ ንፖሊስ ሰራዊት ኤርትራ ኸኣ ኣብ ምእንቲ ናጸነት ሃገር ተሳትፎ ተቐባልነት ረኺቡ ንኣንሳብን መወዳእታን... ብረቱን ዓቕምታቱን ጸረ መግዛእቲ ክቕንዕ ኣብ ዘተኮረ... ነቲ ዝተዋፈረ ሳላኸታታት እቶም መኮንናት፡ ፖሊስ ሰራዊት እውን ክሳተፍዎ ኣለዎም ተባሂሉ... ካብ ነዊሕ እዋን ስራዕ ምንቅስቓስ ኣርነት ኤርትራ ሓራካ ማሕበር ሸውዓት ዝነበሩ ክቡር ነፍስሄር መጀሪ ጀነራል ዘርእማርያም ኣዛዚ፡ ብዘሰናደውዎ ርክብ ኣብ ሞንጎ ሸዑኡ ናይ ፖሊስ ሰራዊት ኤርትራ ሓላፊ ዝነበሩ ክቡር ነፍስሄር ብሪጌደር ጀነራል ተደላ ዑቕቢት ምስ በዓል ኣቦታት ሓጅ ኢማም ሙሳ ከም ዝላዘቡን ዝረዳድኡን ተገብረ።

እቲ ልዝብ፡

ጸቡቕ ውጽኢት ብምግባር ነቲ ጉዳይ በዮንን ብኸመይን ምልዕዳል ይጥዕም ኣብ ዝተባህለ ተቐራብነት ህዝብን ፖሊስ ሰራዊትን ንኸህልው፡ ነዚ ዘበግስ ክፍሊ መ-ዚቃ ፖሊስ ሰራዊት ኤርትራ ዓቢይ ተራ ክህልዎ ተገግቲ ኣብ ምቋም ኤርኬስትራ ፖሊስ ሰራዊት ኤርትራን ምምዕባሉን ተባሂሉ፡ ኣነ ግርማይ ኪዳነ ወዲ ፊሊፖ ብዘይ ቅስመት ሕግን ቅጥዕን ፖሊስ ሰራዊት ምህር ብተእዛዝ ሓላፊ ፖሊስ ኤርትራ ነፍስሄር ብሪጌደር ጀነራል ተደላ ዑቕቢት ብወታሃደር ቁጽሪ 8157 ኣባል ክፍሊ መ-ዚቃ ኾይነ ተኸቲቦ ኣብ ዝነበረ መደበር መዳከር ፖሊስ ሰምቦል ተመደብኩ።

ኣብቲ እዋን እቲ

መ-ዚቃ ንስምዒታት መለዓዓሊ ዓቢይ ተራ ዝነበሮ ምዃኑ ካብ ዝተለለየሉ ብሕልፊ ኣብ ምስንዳው ትርኢታት ናይ ህዝቢ ተሳትፎ ብብዝሒ ዝውሕዘሉ ስለዝነበረ... እታ እንኮ መቐልሕ... ብተባዓት ደቀባት ማሕበር ትያትር ኣስመራ (ማ.ት.አ) ተዘርኦን ተፍርዮን ዝነበረ ሃገራዊ ስምዒታት ንስርዓት ኢትዮጵያ ዝገፍ ስክፍታ ስለዝኾነት እቲ ምርኢታት ቅድሚ ኣብ ዓውደ ትያትር ኣብ ህዝቢ ምቕራቡ.... መርመርቲ ስለያ ኢትዮጵያ.... ይሰምዕዎ ንግጥምታት ኣንቢቦም ዝድረፍን ዘይድረፍን ይውስኑሉ ስለዝነበሩ፡ እቲ ቁጽጽራት ጸገማት ይፈጥር ነይሩ።

ኣብ ፖሊስ ኤርትራ ግን፡

ቅጡዕ ወታሃደራዊ ሓይሊ ከም ትካል ስርዓት ኢትዮጵያ ተቐጺሩ ስለዝነበረ ዝኾነ ድርሰት ተቋጸጸሪ ስለዘይነበሮ ዕማም ተበግሶ እቲ ዝቐመ ፖሊስ ኤርኬስትራ ንኸማልእ ዘገጸም ስለዘይነበረ ኣብ ውሽጢ ኣርባዕተ ወርሒ... መ-ዚቀኛታቱን... ደረፍቱን... ከወሃሀድ ክኢሉ።

ኣብ ሓመሻይ ወርሒ

ወርሒ ግንቦት 1963 እቲ ዝቐመ ፖሊስ ኤርኬስትራ ኣብቲ ዝሓለፈ ኣዋርሕ ዕለታዊ ልምምዳት ዝገብረሉ ዝነበረ ደርፍታቱ ኣብቲ ኣብ ኣስመራ ዝፍነው ዝነበረ መደብ ፊደያ... ብካሳለር መሓመድ... ዝቐመ ምሽት ምሽት ህዝቢ ካብ ኩሉ ኩርንዓት ተኣኢቡ ብብከባቢኡ ዝሰምዓሉ ዝነበረ... እቲ ኣብ መዳከር ሰምቦል ተወዳዲቡ ዝተለማመዱ መቐልሕ ደርፍታት ክስማዕ ኣለዎ ተባሂሉ ብኢድ ነፍስሄር ብሪጌደር ጀነራል ተደላ ዑቕቢት ኣነ ዘሰነኸምም ንዋና ፊደያ ኣጀንሲያ ኣስመራ... ካሳለር መሓመድ ኣረከብናዮም።

ካሳለር መሓመድ!!

ነቲ ዝተዋህቦም ካሴት ይቀበልዎ ድኣ እምበር ኣረኪብናዮም ድሕሪ ምኻድና.. ብላኼማዊ ውዲ.. ዝሃብናዮም መሲሉዎም ተሰናቢዶም ነታ ካሴት ሒ.ዚም ንባይነይ ክረኽቡኒ.....ኣብ ቅድሚ ሰብ ከኣ ነታ ካሴት ነፍስሄር ብሪጌደር ጀነራል ተደላ ዑቕቢት ከም ዝሃብዎም ክምስክር... ኣብ ቅድሚ ኣዕሩኽተይ... ስውእ ስዲድ በሺር.... ስውእ ኢብራሂም ዓብደልመናን... ስውእ ጊላይ ግርማይ ዝነበሩሉ ወሃቢኦም ሓቲቶሙኒ ኣነ ኸኣ እታ ኩነታት ከም ዝነበረታ መስክርኩ።

ካሳለር መሓመድ

ከም ዝተበሃልዎ ነቲ ዝሃብናዮም ካሌት ንምድራፍ ምቅላሖ ጸሊኦም ዘይኮኑ ኣብቲ እዋን እቲ ስም ነፍስሄር ብሪጌደር ጀነራል ተደላ ዑቕቢት ንተልእኾ ሃጺይ ሃይለስላሴ ምምላእ... ጸረ ቃሲ ናጽነት... ቀጥቃጢ... ኣሳራ... ሕሱም ኣክራሪ... ክሳብ ኣብ ፍረንሳስታት ፊያስኮ ዝንጥልጠል ኣሳራ ይውረድሎም ስለዝነበረን እቲ ወረ ግኑን ስለዝነበረን... ፍርሂ ሒዙዎም ምንባሩ ርዱእ እዩ ነይሩ።

ከይኑ ግን

እቲ ዝሃብናዮም ካሌት ኣብ በይኖም ስሚዖሙዎ መሲጡዎም ስለዝነበረ ንምድራፍሲ ከድርጅ ድሓርክ? እትብል ፍርሂ ስለዘይተሓዳደገቶም ድሕሪ ቀትሪ ሰዓት ሓሙሽተ ኣቢሉ ይኸውን ኣብ እቲ ምስ ኣዕሩኽተይ ዝሃናጋዓሉ እንዳ ሻሂ ብእንዳ ሓሰን መብሩኽ ዝዝከር ተደራቢ ምስክር ክኾንዎም... ንነፍስሄር ጠበቓ ጸጋይ እያሱን. ነፍስሄር ፈራዳይ ላዕላዎይ ቤት ፍርዲ ዝነበሩ ጸጋይ ሃብተማርያምን ሒዙሎይ መጺኦም ዳግማይ ከኣ ምስክርነተይ ሂበዮም።

ብድሕሪ እዚ፡

ዝመጸ ይምጸእ.. ብቐዳት መሰኻኽር ኣለውኒ ኢሎም ከኣ መደቦም ምሽት ሰዓት 7 (ሸውዓተ) ንእተን ዝሃብናዮም ደርፍታትሂ...ር...ር... ኣበልወን።

እቲ ደርፍታት

እም ኽኣ ብፖሊስ ሰራዊት ኤርትራ ምቅላሖ እቲ ኣብኡ ዝነበረ ድርሰት ትሕዝቶኡ ንኹሉ ሰማዓይ ኣገራሙዎን ናይ ሃገራዊ ምልዕዓል ተስፋ ሂቡዎን ኮይኑ በብዕለቱ ክድገም በብዕለቱ ሰብ ክተዳዳድም ክሳብ ኣብ ርሑቕ ዓድታት ከይተረፈ ንእቲ ደርፍታት ክሰምዑ ዝመጹ ነይሮም።

ኣብ ፍቕዶኡ ኸኣ

ሰሰኑ ሰሰኑ... ሴፍን ዋልታን ኩኑ... ኣንታ እዛ ዓድና

ከይኣተዋ ንና

ደርፊ ንሂራ ኣነሃሂራ ኣብ ፍቕዶኡ ብዓባይቲ ጥራሕ ዘይኮነ ብሕጻናት ኣፍ ዘውጽኡ እውን ክትድረፍ ጀሚራ።

ባዕሎም ነፍስሄር ብሪጌደር ጀነራል ተደላ ዑቕቢት ከይተረፉ እውን እቲ ዝተዘርግሑ ደርፍታት.. ክሳብ ክንደይ ተሰማዕነት ከም ዘለዎ ንምቁጽጻርን ምፍላጥን ኣብ ሞንጎ ህዝቢ ኾይኖም ይከታተልዎ ነበሩ።

እቲ ሽዑኡ

ዝተራእዮ ሃዋህውን ስምዒታትን ህርፋን ናጽነት ብኹሉ ሸነኽን ብኹሎም ዕድሜታትን ድሙቕ ብምንባሩ ባዕዳዊ መግዛእቲ ኣይነብር ኣይሓድር ዘብል እዩ ነይሩ።

ወዮ ዝግለጽ ዝነበረ

ወፍሪ ሸፍትነት ወዲ ዓዋተ ቃልሲ ናጽነት ኤርትራ ተባሂሉ ክንገር ክመዓድ ስለዘኽኣለ ኸኣ ኣብ ከተማታትን ዓድታትን ገጠራትን ነቲ ቃልሲ ክሳተፍዎ ክውፈዩዎ ጀሚርዎም ንዝነበረ ስርዓት ሃይለስላሴን ዓንገልቱን ዝገፍ ወጥሪ ኾይኑ ኣብ ብኸመይ ይዓግትዎ ይሰነኽልዎ ክመኽሩን ክደማምሩን ብምጅማር እቲ ብነፍስሄር ብሪጌደር ጀነራል ተደላ ዑቕቢት ዝተሃንደደ ምልዕዓል ጠጠው ከየበልካ ክኸውን ከምዘይክእል ስለ ዝተረድኦም ንነፍስሄር ብሪጌደር ጀነራል ተደላ ዑቕቢት ብከምዕድዎ ኣላሽ ከብልዎም ዝኸእሉ ሸማግለታት ክልእክሉም ይጀምሩ ድኣ እምበር፡

ዘንቀሉ መንቀሊኩ ዘነጸረ..... ንቕድሚ እምበር ድሕሪት ነይኣበለ ከም ዝበሃል እምቢ ንተገዛእነት... እወ ንናጽነት ወፍሮም ተነሃሂሩ ስለዝነበረ ንእቶም ንሸፍታ ወዲ ዓዋተ ምስ መሸፍትቱ መክ ተባሂሎም ኣብ በረኻታት መታሕት ክሕልው እውን ተዋፊሮም ዝነበሩ ወታሃደራ ወፍሮም ክቕይሩ ጸረ በዓል ወዲ ዓዋተ ዘይኮነ ጦር ኢትዮጵያ ከይተኣታተው ኸከላኸሉ መምርሒታት ኣመሓላሊፎም ስለዝነበሩ ብኹሉ ሸነኻት ዝነበረ ትጽቢታት... እቲ ምልዕዓል ብፖሊስ ሰራዊት ክጅመር ንክሰምዕ ሃንቀውታታት ብዙሕ ነበረ።

ኮይኑ ግን

ኣብ ውሽጢ መኮንናት ፖሊስ ተሰኪዖም ዝነበሩ ኣባላት ምሕደራ ፖሊስ ናይ ስልጣን ስሉዓት እቲ ምንቅስቃስ ነፍስሄር ብሪጌደር ጀነራል ተደላ ዑቕቢት ከም ተቐበልቱ ኩሉ ዝበሃልን ዝቕረብን ዝነበረ ዕለታዊ ጸብጸብ ንናይ ሸዑኩ ወኪል ንጉስ ነበር... እንደራሴ ሌፍትናንት ጀነራል ዓቢይ ኣበበ የመሓላልፉሉ ስለዝነበሩ ንኪጋጥም እዩ ዝተባህለ ረጽሚ ፖሊስ ሰራዊት ኤርትራን... ጦር ሰራዊት ኢትዮጵያን መዋሰኸትን መተሓይልትን ክኸንዎም ብመሪሕ ስታፍ ኮሎኔል ረታ ደመቀ ምክትል ኣዛዚ ፍጥና ደራሽ (ቀልጢፉ ኣርካቢ) ኣብ ኮልፌ ኣደስ ኣበባ ዝነበር ኣወሃሃድነት ኣብ መዴሰከር ኮልፌን... በጌምድርን... ቶግ ከይበለት ከርክቡ ኣስመራ ዕለት 8/6/2013 ኣትዮም መዴሰከራት ፖሊስ ሰራዊት ኤርትራ ኣኸቢቦም ከም ዝሓድሩ ተገብረ።

ሰሉስ ንግሆ ዕለት 9-6-1963 ሽኣ ንዋና ቤት ጽሕፈት ፖሊስ ኤርትራ ብኣጂፕ AGIP ዝፍለጥ ከቢቦም ሓዲሮም ብምጽናሕ ንግሆ ሰዓት 9:15 ትሸግተን ርብዕን ንኣቢጋሲ ምልዕዓል ዝኸኑ ነፍስሄር ብሪጌደር ጀነራል ተደላ ዑቕቢት ኣብ ቤቶም ንቤት ጽሕፈቶም ምስ ኣተው ኣብቲ ቤት ጽሕፈታት ዝነበሩ መኮንናት ውጽውጹ ኢሎም ብምእታው ቀተልዎም።

ክቡራንን ክቡራትን

እቲ ብድሕሪኡ ዘሰዓበ ክቕጽለልኩም እየ ክሳዕ ኣብታ መቐጸልታ ንበጽሕ ግን ኣብ ዕለት ናብ ዕለት ዝውጠነልና ዘሎ ቶንኮላዊ ምልዕዓል ነፍስሄር ብሪጌደር ጀነራል ተደላ ዑቕቢት ኣዘንጊዖም ዝቐደሙዎም ዕላማ እክብካብ ሸፋቱ ህግደፍ ከይቅድመና ንጠንቀቕ! ንጠንቀቕ!.. መድሃኒና ንዕጥቕ:

ሰናይ ቅነ